

Mowa i ruch, czyli o rozwoju językowym i motorycznym dziecka

Wspólna płaszczyzna rozważań o rozwoju językowym i motorycznym dziecka może wydawać się pomysłem nietrafnym. W końcu cóż może łączyć czynność mówienia np. z czynnością chodzenia? Wydaje się, że tylko tyle, iż człowiek opanował zdolność ich jednoczesnego wykonywania, tzn. chodząc mówi, mówiąc chodzi. Złudzenie braku powiązania tryska jednak niczym mydlana bańka, gdy myśląc o mowie i ruchu, wspomnimy choćby o gestach, tak często towarzyszących komunikacji werbalnej i będących sugestystyczniejszym a niejednokrotnie i skuteczniejszym niż słowa przekazywaniem treści.

Harmonijny rozwój dziecka odnosi się w równej mierze do rozwoju psychicznego i ruchowego, a ponadto zakłada ich współzależność. Osiągnięcia rozwojowe dziecka w poszczególnych okresach życia dotyczą tak procesów poznawczych (myślenia, spostrzegania, pamięci), uwagi, mowy, emocji, rozwoju społecznego, osobowości, jak i rozwoju ruchowego.

Mowa zaś jako klucz do rozumienia świata zewnętrznego i siebie warunkuje rozwój wielu dyspozycji psychicznych.

Baczna obserwacja prawidłowo przebiegającego rozwoju psychoruchowego dziecka pozwala pozostać w tym przeświadczeniu, że poszczególne etapy rozwoju mowy są sprzężone z określonymi etapami rozwoju ruchowego. Tym samym jednak zauważone dysfunkcje w rozwoju ruchowym mogą sugerować bądź zapowiadać nieprawidłowości w rozwoju psychicznym, a zaburzenia rozwoju psychicznego mogą mieć swoje odzwierciedlenie także w obrazie motoryki.

Współistnienie postępów w rozwoju mowy i ruchowym dziecka najłatwiej zaobserwować w najwcześniejszym stadium rozwoju postnatalnego, jakim jest okres niemowlęcy. Aktywność językowa dziecka w swej prewokalicznej formie zaczyna się od płaczu. Jemu zaś, bez

względu na przyczynę i natężenie, towarzyszy najczęściej dynamika ciała. Ruchy głowy i kończyn zdają się uczestniczyć w komunikacji: „mokro”, „głodno”, „boli”, „zimno”, „nudno” i każdym innym. Płacz, jako początek mowy, idzie więc w parze z doskonaleniem sprawności ruchowej. Jej wyraźny postęp widać w wieku 2 – 3 miesięcy, kiedy dziecko zyskuje umiejętność pionowego utrzymania i odwracania głowy. W tym samym okresie zaczyna głużyć, czyli w sposób niezamierzony wydawać dźwięki przypominające samogłoski i spółgłoski oraz ich sploty. Zdobywanie kolejnych umiejętności ruchowych i mowy spostrzegamy w drugim półroczu życia dziecka. Wówczas podejmuje ono próby siadania i mówienia. Te ostatnie nazywane są gaworzeniem. Zarówno zmiana pola widzenia (z horyzontalnej na wertykalną), jak naśladowanie usłyszanych sylab wymagają wysiłku woli, którą zdrowo rozwijające się dziecko podejmuje. Łatwo też jest się zorientować, że aktywność ruchowa i mowy dostarczają dziecku wiele radości. Leżąc na plecach (zwłaszcza po kąpieli i karmieniu), zachęcane do powtarzania dźwięków mowy, czynność tę podejmuje po widocznym w grymasie twarzy skupieniu, dołączając do niej żywe ruchy rąk i nóg, którymi coraz łatwiej jest mu manipulować. Ośmiomiesięczne dziecko,

któremu udało się opanować samodzielne siadanie ma teraz możliwość dowolnego chwytania i wypuszczania przedmiotów, które upadając na ziemię wydają dźwięki nazywane słusznie przez dziecko „bach”. Rezultatem tych starań o doskonalenie sprawności ruchowej i mowy jest samodzielne chodzenie i wypowiedzianie pierwszych wyrazów. Oba te osiągnięcia wraz z upływem pierwszego roku zamykają wiek niemowlęcy.

Podobnie, jak w pierwszym stadium, także w kolejnych nietrudno wykazać równoległą dynamikę rozwoju ruchowego i mowy.

Dziecko dwu i trzyletnie chętnie korzysta ze swobody poruszania się, nie tylko chodzi, ale wspina się a nawet biega. I tak jak przyspieszenie stawiania kroków świadczy o doskonaleniu motoryki dużej (sprawność ruchowa ciała), tak wzrastający zasób słownictwa (który u trzylatka może sięgnąć liczby ponad 1000 wyrazów) wskazuje na postępy w rozwoju psychicznym. Substancją myśli stają się słowa, a ich coraz większa ilość umożliwia rozwój umysłowy. Misternemu łączeniu wyrazów w zdania, by coraz skuteczniej komunikować się z otoczeniem, towarzyszy opanowywanie bardziej skomplikowanych ruchów manipulacyjnych oraz koordynacji wzrokowo-ruchowej. Konstruowanie wież z klocków, tworzenie tzw. „bazyliki” na kartce przy użyciu kredki czy ołówka, posługiwanie się łyżeczką, wykonywanie prostszych czynności związanych z rozbieraniem czy ubieraniem a przy tym nazywanie tych doświadczeń – wszystko to przekazuje o dojrzewaniu psychomotorycznym. Dzięki potrzebie samodzielnych doświadczeń dziecko podejmuje również wiele eksperymentów. W języku mówionym owa ciekawość „badacza” przejawia się w tworzeniu nowych słów, zaś w zakresie zdolności ruchowych choćby demontażem zabawek.

Integralność rozwoju dziecka, wyrażająca się w doskonaleniu sprawności ruchowej, poznawczej, emocjonalnej

PROFILAKTYKA, DIAGNOSTYKA, TERAPIA Zapraszamy na konsultację z logopedą

od poniedziałku do piątku
w Poradni Dzieci i Młodzieży
przy ul. Balkonowej 2

Zapisy bezpośrednio
w rejestracji
lub pod nr tel.

22 777 00 53

**i społecznej, nie tylko rodziców obli-
guje do czuwania nad prawidłowym
przebiegiem tego rozwoju.**

Każdy ze specjalistów, do którego trafia mały pacjent przygląda się z uwagą wszystkim funkcjom określającym stopień rozwoju dziecka. Fizykoterapeuta więc, wdrażając proces ruchowego usprawniania dziecka, z pewnością zainteresuje się stanem jego psychicznej gotowości do rehabilitacji. Logopeda natomiast w trakcie diagnostyki stanu mowy przeprowadzi dokładną analizę rozwoju ruchowego dziecka, a na etapie terapii, jeśli uzna, że to wskazane, wprowadzi elementy równoległej stymulacji mowy i motoryki, zwłaszcza motoryki rąk. Uzasadnienie dla tak rozumianej kompleksowości oddziaływań terapeutycznych daje nie tylko psychologia, ale również medycyna. Dokładna lokalizacja ośrodków mowy w korze mózgowej każe pamiętać, że ruchem artykulatorów oraz ruchem ręki odtwarzającej znaki pisańskie zawiadują ośrodki znajdujące się w bliskim sąsiedztwie w płacie czołowym. Równoległość stymulacji pracy tych ośrodków daje zatem podwójną korzyść i większą skuteczność terapii. Zasadnie więc ruch rąk podczas mówienia, a przede wszystkim ruch ręki dominującej

(u większości osób jest nią ręka prawa) wykorzystywany jest nierzadko podczas terapii nie płynności mówienia, typu jąkanie oraz zaburzeń tempa mówienia (np. bardzo szybkie mówienie). Wykonywanie gestów płynności przez rękę wiodącą, wystukiwanie nią rytmu bądź akcentu podczas wypowiedzi pomaga uczynić mowę melodyjną i bardziej zrozumiałą. Dynamiczne uderzenie dłonią o nogę podczas zacięcia się może pomóc w odblokowaniu i przywróceniu mowie płynności, a ćwiczenia precyzyjnych i zamierzonych ruchów warg oraz języka w połączeniu z określonym ruchem rąk są również atrakcyjne, jak gwarantujące efekty usprawniania motoryki artykulatorów i rąk.

Równoczesne bodźcowanie funkcji językowych i rozwoju ruchowego intuicyjnie podejmuje także wielu rodziców. Odzwierciedleniem tego są wdzięcznie przyjmowane przez dzieci zabawy paluszkowo-językowe, jak choćby wierszowanki „Idzie rak...”, „Koci, koci łapci”, krótkie rymowane piosenki, obrazowane ruchem, jak „Stary niedźwiedź...”, kołysanki czy rysowane zagadki. Zdarza się także, iż koordynowanie harmonijnego rozwoju mowy i ruchu dziecka wymaga konsultacji ze specjalistami. Nie musi ona zawsze oznaczać, że potrzebne

będzie systematyczne wsparcie logopedy bądź innego specjalisty. Czasem ukierunkowanie rodzica na dokładniejszą obserwację dziecka i przygotowanie na właściwe reagowanie, podzielenie się pomysłami stymulowania opóźnionego rozwoju określonych funkcji (np. rozwoju mowy), przykładowy pokaz, jak należy z dzieckiem pracować w domu, będą wystarczającą pomocą.

Gdy jednak o upośledzeniu motoryki i zaburzeniach mowy nie można powiedzieć, że są dyskretne, to wcześnie i intensywne współdziałanie osób zainteresowanych dobrem dziecka jest oczekiwane i zalecane.

Tylko wtedy skutecznie można wspierać obszary tej aktywności dziecka, której rozwój został spowolniony lub zatrzymany. Założeniem zaś owej współpracy jest nie tylko pomoc w zaradzaniu bieżącym nieprawidłowościom rozwojowym, ale również zapobieganie następstwom dysharmonii rozwojowych. I choć profilaktykę tych działań trudno zmierzyć i docenić, niech samo jej założenie będzie skuteczną zachętą do podejmowania wspólnego działania rodzica i specjalisty.

dr Joanna Frąckiewicz
logopeda

R E K L A M A

APARATY SŁUCHOWE – NOWOŚCI

Czy możemy Państwa zaskoczyć?

Czy wiecie Państwo, że dostępne są już całkowicie, w 100 % niewidoczne aparaty słuchowe. Jest to nowa grupa aparatów wewnątrzkanałowych wykonanych w technologii IIC – (invisible-in-the-canal).

Dzięki temu, że aparaty są umieszczone w przewodzie słuchowym za drugim zakrętem, uzyskujemy naturalną kierunkowość i całkowitą dyskrecję. Poprzez znaczne zmniejszenie odległości aparatu słuchowego od błony bębenkowej brak jest efektu okluzji – czyli zatkanego ucha. Mimo tego, że aparaty słuchowe są tak małe, można wykonać w nich wentylację, dzięki czemu uzyskujemy pełen komfort użytkowania.

A może zadziwi Państwa fakt, że w aparacie słuchowym można iść pod prysznic? Co więcej można iść na basen, ponieważ jest już aparat, który może zostać całkowicie zanurzony w wodzie do głębokości 1 metra na 30 minut bez uszkodzenia, a ponadto jest on zgodny z wymogami norm w tym zakresie.

Telewizja, telefon, MP3, sprzęt audio – wszystkie te urządzenia można już podłączyć bezprzewodowo z aparatami słuchowymi. Technologia ta pozwala na słyszenie bez żadnych zakłóceń, dostosowując głośność do swoich indywidualnych potrzeb. Nikt już nie będzie narzekał, że telewizor gra za głośno.

Dla osób, które mają problemy ze zrozumieniem mowy, są rozwiązania

dopasowania otwartego, czyli dyskretne aparaty zauszne, w których słuchawka jest umieszczona w uchu. Specjalna wkładka nie zatyka kanału słuchowego, a dźwięk jest oczyszczony z szumów otoczenia i hałasu. Takie aparaty najczęściej używają osoby aktywne, pracujące, z lekkim niedosłuchem, dla których ważnym jest zrozumienie mowy w trudnych sytuacjach akustycznych.

**Wszystkie te rozwiązania
można wypróbować
w gabinetach Audio-Med.
Dzięki czternastoletniemu
doświadczeniu i zespołowi
wykwalifikowanych
audioprotetyków,
pomożemy Ci usłyszeć
i zrozumieć mowę.**

**Audio-Med Wyszogrodzka 1 (róg Rembielińskiej)
zapisy i rejestracja 22 674 66 06 , 22 674 19 02,
kom. 507 163 573 www.audiomed.com.pl**